

Nr 113.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1922 kl. 9 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa lån till främjande av bostadsproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, erinrade chefen för socialdepartementet under punkt 133 om de spörsmål rörande bostadsproduktionens främjande, som syntes böra föreläggas riksdagen, och ifrågasatte därvid dels att till ökning av statens bostadslånefond skulle få disponeras ytterligare 15,000,000 kronor såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel och dels att till vissa ändamål, som indirekt åsyfta bostadsproduktionens främjande, skulle få användas besparingar å de utav riksdagen tidigare beviljade anslagen med ändamål att åt byggnadsföretagare bereda statsbidrag utan ränte- eller återbetalnings-skyldighet.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 beträffande tilläggsstaten för år 1922 under titeln »utgifter för kapitalökning» (bil. 3) föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition i ämnet, som senare kunde varda riksdagen förelagd, för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby beräkna ett reservationsanslag av 320,000 kronor att utgå av lånemedel.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1922 dagtecknad proposition, nr 228, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) medgiva, att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån från statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för år 1922 ett belopp av 15,000,000 kronor;

2:o) medgiva Kungl. Maj:t rätt att ur ett av riksdagen under femte huvudtiteln å extra stat för år 1922 till statsbidrag åt kommuner med

flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisat reservationsanslag å 1,500,000 kronor disponera *dels* till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien, under första hälften av år 1923, av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet ett belopp av 50,000 kronor *och dels* till åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen, ett belopp av 25,000 kronor; samt

3:o) för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby under titel »utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder» å tilläggsstat för år 1922 anvisa, att utgå av lånemedel, ett reservationsanslag av 320,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen:

dels en inom första kammaren av herr A. Pers väckt motion (nr 142), vari yrkats avslag å Kungl. Maj:ts förslag om ökning av statens bostads-lånefond;

dels en inom andra kammaren av herr R. Samuelsson m. fl. väckt motion (nr 112), vari hemstälts, att riksdagen på tilläggsstat för år 1922 ville *dels* anvisa ett anslag av 5,000,000 kronor att utgå såsom statsbidrag utan ränta och återbetalningsskyldighet till vissa byggnadsföretag, samt på extra stat för år 1923 anvisa lika stor summa under enahanda former och för samma ändamål, *dels* besluta, att statens bostads-lånefond må under 1922 utökas med 30 milj. kronor ur statens rusdrycksmedelsfond att utgå såsom lån till kommuner, kooperativa bostadsföretag och enskilda bostadsbyggare i avsikt att främja bostadsproduktionen, *dels ock* besluta, att statsbidrag må utgå till minst 15 % av byggnads-kostnaderna och lån till 35 % eller sammanlagt minst 50 % av byggnads-kostnaderna;

dels ock en inom andra kammaren av herr E. Hage väckt motion (nr 300), däri föreslagits, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition, nr 228, angående vissa lån till bostadsproduktionen m. m. måtte uttala sig för, att de hittills gällande bestämmelserna angående ett års räntefrihet för byggnadsföretagaren fortfarande få bli gällande.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets
yttrande.

Att bostadsfrågan i vissa städer och stadsliknande samhällen alltjämt befinner sig i ett svårt läge finner utskottet vara ostridigt. Alltjämt

råder bostadsnöd å en del platser inom landet och bristen på lägenheter, avsedda för de mindre bemedlade klasserna och medelklassens behov, är alltfortfarande i viss utsträckning kännbar. Allmänt är ock känt, hurusom, särskilt med hänsyn till den starka åtstramningen av krediten, som till följd av depressionen på den allmänna lånemarknaden gör sig gällande, den privata byggnadsverksamheten har svårt att komma till full utveckling. Utskottet finner det sålunda knappast antagligt, att den produktion av medelstora och mindre bostäder, som sålunda alltjämt är erforderlig, kan tillräckligt snabbt komma till stånd utan stöd från det allmännas sida. Då det även är att förmoda, att rent statsfinansiella hänsyn torde förhindra, att under följande år liknande lånetillskott kunna lämnas, har utskottet funnit sig nu böra i den utsträckning, som nedan framgår, tillstyrka propositionen.

Vid övervägande av de former, under vilka staten lämpligast synes böra lämna fortsatt understöd till bostadsproduktionen har utskottet i likhet med departementschefen kommit till den uppfattningen, att byggnadskostnaderna under den närmare framtiden knappast kunna anses påkalla direkta statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, utan synes statens ansträngningar böra inriktas på att även för innevarande år ställa ytterligare lånemedel till bostadsproduktionens förfogande för tillgodoseende av sekundärkrediten. Detta synes ock utskottet lämpligast böra ske genom ett utökande av statens bostadslånefond.

Med avseende å de villkor, på vilka lån ur bostadslånefonden böra ställas till förfogande för bostadsproduktionen, har departementschefen bland annat föreslagit, att den hittills medgivna räntefriheten under ett år skulle bortfalla och att lånen sålunda skulle löpa med samma ränta under hela lånetiden. Detta förslag har utskottet emellertid funnit sig icke kunna tillstyrka, då det för byggnadsföretagaren i regel torde medföra svårigheter att redan under byggnadstiden erlægga ränta å bekommet lån. De av Kungl. Maj:t i övrigt föreslagna villkoren för låns och statsbidrags erhållande hava däremot icke givit utskottet anledning till erinran.

Beträffande storleken av den summa, varmed bostadslånefonden bör utökas, har Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp av 15,000,000 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat, läser emellertid behållningen i statsverkets fond av rusdrycksmedel icke lämna tillgång för utlämnande av lån till detta belopp och då utskottet icke kan förorda, att medel på annan väg beredes, har utskottet funnit sig böra föreslå, att det äskade beloppet begränsas till 10,000,000 kronor.

Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet icke kunnat biträda de i motionerna nr 142 i första kammaren och 112 i andra kammaren gjorda yrkandena.

Vad härefter vidkommer Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag dels för utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien till tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet dels ock för åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen, har utskottet, för åtminstone nu ifrågakvarande budgetperiod, funnit sig böra tillstyrka förslaget härutinnan.

Vad slutligen angår Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett anslag å 320,000 kronor för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby under titel »utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder» har utskottet, med hänsyn till de skäl som för förslaget anförts, jämväl ansett sig böra biträda förslaget ifråga.

Sedan fonden tillförts sagda belopp, torde det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke fonden för en tid framåt kan anses fylla sitt ändamål utan vidare tillskott.

Under hänvisning till vad sålunda anförts och då utskottet icke funnit skäl till erinran mot vad i propositionen i övrigt föreslagits får utskottet alltså hemställa,

I) att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt med avslag å herr Pers' motion nr I: 142 och det i herr Samuelssons m. fl. motion nr II: 112 framställda förslaget om lån till statens bostadslånefond, i vad detsamma skiljer sig från utskottets förslag,

a) medgiva, att för ökning av statens bostadslånefond må såsom lån från statsverkets fond av rusdrycksmedel disponeras för år 1922 ett belopp av 10,000,000 kronor;

b) medgiva Kungl. Maj:t rätt att ur ett av riksdagen under femte huvudtiteln å extra stat för år 1922 till statsbidrag åt kommuner med flera för uppförande av vissa bostadsbyggnader anvisat reservationsanslag å 1,500,000 kronor disponera *dels* till utförande genom ingenjörsvetenskapsakademien, under första hälften av år 1923, av tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet ett belopp av 50,000 kronor *och dels* till åtgärder, ägnade att indirekt förbilliga eller eljest främja bostadsproduktionen, ett belopp av 25,000 kronor;

c) för avsättning till lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby under titel »utgifter för kapital-

ökning, statens utlåningsfonder» å tilläggsstat för år 1922 anvisa, att utgå av lånemedel, ett reservationsanslag av 320,000 kronor; samt

II) att herr Samuelssons m. fl. motion nr II: 112 i här ovan ej vidrörda delar icke må vinna riksdagens bifall;

III) att herr Hages motion nr II: 300 må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anfört.

Stockholm den 26 maj 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *N. A. Nilsson*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *H. F. Lamm*, *C. P. V. Nilsson*, *J. L. Widell*, *C. G. Ekman*, *J. Nilsson* i Malmö, *E. A. Hallin*, *P. A. Bergström* och *J. B. Johansson* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *J. Jönsson* i Revinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *C. R. Jansson* i Falun, *A. Å. Törnkvist*, *E. Andersson* i Prästbol, *J. D. Norman*, *A. E. Ljungberg*, *B. F:son Holmgren* och *F. T. Hamrin*.